
ELHUNYT KERTÉSZ LAJOS ZONGORAMŰVÉSZ

(1925-2023)

Tartalom:

Sajtóközlemény **1. old.**

Az igazak lelke Istennél van. Rozgonyi Éva írása (2023) **2. old.**

A gyászistentiszteleten mondott beszédek. (Karsay Eszter, Kassai István, Arany János) **3. old.**

Egy csodákkal kikövezett életút. Rozgonyi Éva köszöntője (Parlando 2020/6.) **11. old.**

Film: MMA Keddi kaleidoszkóp 2019. június 4. **14. old.**

Kertész Lajos emlékbeszéde Kodály 137. születési évfordulóján **15. old.**

CD felvételek (teljes összeállítás) **15. old.**

I.

Kertész Lajos

Életének 98. évében, 2023. január 28-án elhunyt Kertész Lajos zongoraművész, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zenetanárképző Intézetének tanára, református teológus, a Magyar Kodály Társaság alapító tagja, a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt, a Németh László-díj, a Trefort Ágoston-díj, a Művészeti Életpálya Elismerése-díj, valamint a Szenci Molnár Albert-díj tulajdonosa.

Kertész Lajos Gyulán, egy református kántor-tanító családjában kapta életre szóló kettős elhívását Isten és a zene szolgálatára. Ennek engedelmességgel 1943 és 1948 között először a Debreceni Teológiai Akadémián végezte el tanulmányait. A zongorázást teológus-évei alatt is oly sikerrel folytatta a Debreceni Zenedében, hogy kétszer is megszerezte az országos ifjúsági zongoraverseny első helyét. Így 1949-ben – friss lelkipásztori oklevéllel a zsebében – sikeres fővételi vizsgát tett a Zeneakadémiára. Második iskolája falait öt évvel később, nagy sikerű záró hangversenyt követően zongoraművész-tanárként hagyta el. Első diplomája, és hitét megvallani mindig kész magatartása az érvényesülés számos kapuját bezárta előtte, de ebből a hátrányból ő erényt és ajándékot formált – mindenekelőtt zenei nevelő munkája és tanítványai javára.

Pályafutása során többek között olyan kiváló tanítványai voltak, mint Bánfalvi Béla hegedűművész, Delley József zongoraművész, Dobozy Borbála csembalóművész, Elekes Zsuzsa orgonaművész, Eredics Gábor, a Kossuth-díjas Vujicsics Együttes vezetője, Homor Zsuzsanna zongoraművész, Járdányi Gergely nagybőgőművész, Joó Árpád karmester, Kassai István zongoraművész, Keönch Boldizsár énekművész, Németh Tamás zongoraművész, Papp Gyula rockzenész, Rédei József zongoraművész, Somogyi-Tóth Dániel orgonaművész, karmester. Mindeközben észrevétlenül, magától értődő természetességgel vált az őt körülvevő intézmény és a tanári közösség mértékadó lelki vezetőjévé, számos kollégájának támaszává.

A halálát megelőző napon még Bachot gyakorolt. Kertész Lajos egész életében azt vallotta, hogy mindent Istennek köszönhet, és gazdag pályájának minden áldásos eredménye ennek a köszönetnek a bizonyágtételévé vált.

II.

JUSTORUM ANIMAE IN MANU DEI SUNT / AZ IGAZAK LELKE ISTENNÉL VAN /

Rozgonyi Éva

Távolról is mély főhajtással búcsúzom a Magyar Kodály Társaság alapító és tiszteletbeli tagjától, aki életprogrammá váltotta a Jelenések könyve 2,10 versét: Légy hű mindhalálig

A Tiszántúli Református Egyházkerület ezzel a címmel jelentette meg 2021-ben Kertész Lajos zongoraművész, tanár, református teológus írásait bő 300 oldalon. Ugyancsak az Egyházkerület adta át Kertész Lajosnak az utolsó kitüntetést, a Szenci Molnár Albert-díjat 2022-ben. Bízást kiegészíthetjük a fent idézett verset: „... és néked adom az életnek koronáját.”

2016 tavaszán volt alkalmam megcsodálni zenei formában a jéghegy csúcsát – Kertész Lajos zongorázott a Kodály Körönd kis előadótermében. Sokkal több volt az, mint zongorázás, megidézte Kodály Zoltánt olyan tűzzel, energiával és alázattal, hogy máig a legnagyobb, legtisztább koncert-élményeim között tartom számon. 91 évesen, az életkort tekintve jóval az előadói karrier zenitjén, játékából felsejlett a jéghegy nem látható kilenc tizede, a hitből, tudásból, szolgálatból és szeretetből táplálkozó háttér gazdagsága.

Áttételesen, hajdani sikeres tanítványai zongorajátéka, pedagógiai, előadóművészi tevékenysége szűrőjén keresztül mérhettük le Szokolay Sándor állítását Kertész Lajos interpretálásáról: „meggyőződésem, hogy.... retorikus kiműveltsége teszi zongorázását igazán beszédessé”

A bűbájos Zongorás Nagyapa 1997-es kazettája mellett a Hungaroton Classic és a Naxos kiadó 1995–1999–2012–2014-ben készített felvételt Kertész Lajos zongorázásáról, Kodály Zoltán, Bartók Béla és Liszt Ferenc műveivel. A lemezek kritikáiból Bónis Ferencet idézem: „...a műsorra tűzött ... darabokban ugyanazt keresi, amit a zeneszerző, a Mindenség titkát, a sors ígéretét, a megváltás hitét.”

2019-ben a Magyar Kodály Társaság ünnepi ülésén elmondta, hogy az Op.11 hét darabból álló ciklusát a diplomakoncert előtt eljátszotta az otthonában Kodály Zoltánnak, aki bár nem dicsért, figyelmével, az artikuláció, frazeálás, tempó, dinamikára vonatkozó lényegre mutató tanácsaival ráütötte játékára a hitelesség bélyegét. legszívesebben ide írnám az ünnepi megemlékezés minden mondatát. csupán egyet-egyét kiragadva: „Kodály Zoltán tudta, fél életét rá is szánta, hogy népünk megmaradásának záloga a gyermek, az iskola, az ősi talajban gyökerező nyelvünk, a néphagyomány, a reá épülő sajátosan magyar és egyetemes értékű kultúránk.” „...hiszem, hogy a Kárpát-medencében és a diaszpórában élő magyarságnak, Kodály nemzetének van Istentől kapott küldetése”

Szépen rímel az előző mondatra a 2006 májusában a Zalaegerszegi Reformátusok lapjában megjelent vallomásos néhány szó: „Küldetéstudattal jártam életem útját... a magyar tudatot, az Istenbe vetett hitet erősítettem.”

Csodákkal kikövezett nem mindennapi életút zárult le 2023. január 28-án. A nagyszalontai eredet okán használt kifejezéssel a Fennvaló kegyelméből nem mindennapi módon. Január 27-én még Bachot játszott.

Első elnökünket Szokolay Sándort idézve „a tiszta magyar szellemiség nagy példája” 1925. november 2-án született. E dátum mellé odailleszhetjük 2023.január huszonharmadikát, Kertész Lajos égi születésnapját.

A Magyar Kodály Társaság képviselőjében – karnagy testvére írásából idézem Kertész Lajos boldog életének ars poétikáját: „Ez a boldogság az örökkévalóság távlataiban gondolkodó, a kozmikus, egyetemes szeretet erőterében élő embernek e megelégedettsége. Merjünk hűek lenni!”

III.

KERTÉSZ LAJOS

HAMVASZTÁS UTÁNI GYÁSZISTENTISZTELETÉN ELHANGZOTT IGEHÍRDETÉS ÉS BÚCSÚSZAVAK

(Budapest Klauzál téri Egyházközség gyülekezeti terme,
VIII. Gyulai Pál u. 9. (2023. február 18.)

1.

Karsay Eszter lelkipásztor igehirdetése

Textus: Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját. Akinek van füle, hallja meg, amit a Lélek mond a gyülekezeteknek! Aki győz, annak nem árt a második halál. (Jel 2,10-11)

Gyászoló Család, Szerettei, közeli távoli Rokonok, kollégái, művésztársai, tanítványai, gyülekezet!

Itt vagyunk, hogy búcsúzzunk attól, akit szerettünk, és a búcsú fája. Nagyon hozzánk is tartozott a Gyulai Pál utcai gyülekezetben. Bocsássák meg a Testvérek, ha az érzelmek színezik ezt az igehirdetést. Hiszem, hogy Kertész Lajos megbocsátja, noha azt kérte, hogy kizárólag az evangéliumot, az örömhírt hirdessem, és csak az Isten Igéje hangozzék ezen az istentiszteleten. De nem lehet az érzelmeinket félretenni.

Kertész Lajos zongoraművész, református lelkész, magyar református keresztyénként élt e Földön. Sokoldalú ember volt és kitűnő tehetség, nemcsak a művészetében, a muzsikában, hanem a beszédben, az igehirdetésben és a tanításban, a zene ismertetésében. Gyakran állt ezen a pódiumon úgy, mint igehirdető néhányszor, de úgy is, hogy zenei műsort hozott ide nekünk, a gyülekezetnek. Pódiumot adott művésztársainak, megszervezte, vezette és minden zeneműhöz elmondta a bevezetést ékes magyar nyelven. Nem úgy, mint sok ember, aki remegő, reszkető hangon papírból olvas minden egyes vesszőt, hanem szinte fejből: egy kicsi névjegykártya méretű lap volt csupán a kezében, abból beszélt hosszú, összetett mondatokban arról, amit hallani fogunk. Nagyszerűen és világosan, érthetően beszélt. Többször prédikált a zalaegerszegi református szószéken is azután, hogy elköltöztek Budapestről és Keszthelyen éltek. Képes volt betegen is ígét hirdetni, nem mondta le a szolgálatot, mert megígérte. Ő készítette fel két unokáját a konfirmációra. Gyulán is prédikált, a szülővárosában.

Gazdag lelki-szellemi életet élt. Igazán elmondhatjuk azt, ahogyan több ószövetségi bibliai alakról írja a Biblia, hogy *az étellel betelve ment el e földi életből*. (Ábrahám, Izsák, Dávid király, Jób) Igen. Szeretett nagyon élni, élvezte a természetet, az élőlény társakat, a galambokat például, és az embereket, a muzsikát. Tele volt étellel. Isten úgy szólította magához, ahogyan mindig is kívánta és kérte, elaludt és nem ébredt fel reggel. Az Újszövetségben olvassuk ezt a hasonlatot, hogy a halál olyan, mint az elalvás. Csak nem itt, e földön lesz a felébredés, hanem odaát. Nem tudjuk, hogy *ez az odaát milyen közel van hozzánk*. Épp csak egy halvány fal, egy ajtó választ el tőle minket. Isten országa, hatalma, birodalma itt van közöttünk. A mi szemünk nem látja, mert olyan dimenzió az, amiből mi csak egy szeletet látunk itt, földi életünkben. Azt mondja Pál apostol: *„Ha csak ebben reménykedünk a Krisztusban, minden embernél nyomorultabbak vagyunk. Ámde Krisztus feltámadott a halottak közül, zsenéjük lett azoknak, kik elaludtak.”* (1Kor 15, 19-20) Akik elalszanak e földi életre, felébrednek a Jézus Krisztus közelségében, a színről színre látásban, annál a hatalmas Istennél, aki teremtett, megtart és igazgat mindeneket.

Kertész Lajos választott Igéje volt ez: *„Légy hű mindhalálig!”* Vallotta, hogy az Istenhez, a Magyarorsághoz, a családhoz való hűség mindennél többet ér. A hűség nagy kincs. Különösen ma, amikor hamar eldobjuk, cseréljük a kapcsolatokat, a tárgyakat, munkahelyeket, mindent, mert nem tudjuk megküzdeni kitartással azokat a harcokat, amelyeket Isten ad nekünk az életúton. A konfliktusok, nehézségek és nézeteltérések miatt könnyedén elfordulunk, újat keresünk. Eleve meg sem tanulunk kötődni az emberekhez, legfőképpen Istenhez, és ahhoz az hivatáshoz, munkához, ahhoz a társhoz, akivel összekötjük

az életünket. Talán nincs rá példánk. Az a jelszó: Ha elromlik, dobd el, úgysem tudod megjavítani! Nem is értünk hozzá. Selejtezzük a régit az új vonzásában. Ez a kielégítetlenség és kielégületlenség jellemzi a mai társadalmakat. Globális bolyongás, új utak keresése, de valójában egy *totális bizonytalanság zaklat minket kívülről és belülről*. Merre, hova? Honnan jöttünk és hová tartunk? Kihez vagy mihez igazodjunk és ragaszkodjunk? Ki ad valami tartós maradandót, örökkévalót? Hiszen minden csak átmeneti, esetleges, még az örömök is.

Kertész Lajos tudta, hogy kihez tartozik, hogy honnan jött és hogy hová megy. És mi a dolga a világon. *Az örökkévaló Isten tanít meg minket az örökkévaló értékekre, azokra a kincsekre, amit így foglalunk össze, hogy hűség, egyenesség, becsület, őszinteség, nyíltság*. Ezek ma már bizonytalan, ismeretlen fogalmak, hiszen alig van ember, aki példát adna ezekre. Ő adott, igen. Egyenes derékkel, felemelt fővel vallotta azt, amit hisz. Mert fontos tudni és megjegyezni, hogy a hit és a hűség azonos szavak a görögben és a magyarban is. Akinek van hite, aki tud hinni, az hűséges is lesz, addig, amíg hisz. Régen így mondták, így írta a Károli Gáspár fordításában a Bibliánk: „*légy hív mindhalálig*”. Légy hívő, légy hű mindhalálig. Ha már nincs miben, kiben hinni, akkor nincs miért hűségesnek lenni. Hünek lenni a kevesen, amit ránk bízott az Isten, az igazon, amit megértettünk és hiszünk, az nem makacsság és nem rugalmatlanság. Belefér a változás, a fejlődés, a haladás, mert Jézus Krisztus előttünk jár, Ő a jövőbe vezet minket.

„*Ámde Krisztus feltámadt elsőként azok közül, akik elaludtak.*” Él a Jézus Krisztus, mi Őt követjük, előre felé. Nem a múltban merengünk. Fontos a múlt, tanulunk belőle, de előre haladunk. És azt a vigaszt, azt a jutalmat kínálja, mint a Jelenések könyvében ez az Ige: *Légy hű mindhalálig és neked adom az élet koronáját*. Az örök élet koronáját. A győzelmi koszorút egykor, abban az időben a sport játékokban osztották a rómaiak. Érdekes módon a nyugdíjba vonulóknak is adtak koszorút, jutalmat. A pogányok lakomáján is koszorút kaptak és viseltek vendégek, mint ünnepi öltözetet. A római istenek fején koszorú volt. De, amit mi Istentől kapunk, az a láthatatlan koszorú, maga az örök élet örök öröme. Hiszem, hogy Kertész Lajos ott van az Isten közelében, megkapta ezt a győzelmi koszorút. „*Mert aki győz, annak nem árt a második halál.*” Az első halál az, amikor az életünkben tudunk lemondani. Amikor rádöbbenünk arra, hogy mennyi bűn és nyomorúság van bennünk, és letesszük azokat Isten kezébe, és átmegyünk a halálon, az Én halálán, hogy Életre jussunk. Meghalunk akkor, amikor eldöntjük, hogy Jézus Krisztus követői leszünk. Akkor már nem árt ez a második halál. Akkor egyenesen átmegyünk Jézus Krisztushoz.

Kertész Lajos ősei hitével és tartásával élt és járt. Hitbeli és erkölcsi örökségével bátran szembenézett a nehézségekkel, a betegségeivel, rengeteg nyomorúsággal, sokszor hátrátétellel. Éppen azért, mert olyan hitvalló keresztyén ember volt, és hitvalló magyar ember volt. Ez az előző politikai rendszerben nem volt pozitívum. Sőt, mindent kimostak, eltöröltek mindent az emberek agyából is, hogy megszűnjék az ilyenfajta gondolkodás. Ő pedig a maga lelkesedésével, tisztaságával hirdette fennhangon, amit hisz és vall. Lobbanékony volt, nem tökéletes keresztyén. Nem tökéletes minta a keresztyénségre, hanem ember, akinek éppen a lobbanékonyosága, dinamizmusa nemcsak a zenéjében mutatkozott meg, hanem sokszor emberi kapcsolatokban is. Családja, tanítványai talán erről tudnak többet, de tudják, megtudhatták, hogy eljutott oda is, hogy bocsánatot kérjen. Amire ugyancsak az ő Ura, Jézus Krisztus tanította, vezette el.

Ahogy teltek az évek, különös, hogyan fejlődött az ő belső lelki élete. Azt írja Pál apostol: „nem csüggedünk, sőt, ha a mi külső emberünk megromol is, a belső mindazáltal napról napra újul. Mert a mi pillanatnyi könnyű szenvedésünk igen-igen nagy örök dicsőséget szerez nekünk, mivelhogy nem a láthatókra nézünk, hanem a láthatatlanokra, mert a láthatók ideig valók, a láthatatlanok pedig örökkévalók.” (2Kor 4, 16-18) Ez olyan fantasztikus ígélet! Nem kell összetörni idős korunkban sem. Ha a testünk lassan gyöngül is, a belső, a lelki életünk, a spirituális életünk napról napra megújul. Ez tapasztalható volt az ő életében is. Készült a búcsúzásra, az elmenetelre, a meghalásra. A könyveit rendezgette, hogy ezt vagy azt ki is kapja meg, ki örülne neki. Nagy akaraterővel újra meg újra összeszedte minden erejét, hogy figyeljen mindenre, mert rendszerető ember volt. S noha így mondta derűsen humorosan, hogy a lába kisujjától kezdve a feje búbjáig minden beteg volt már rajta, össze tudta szedni magát, amikor valakivel beszélt, vagy jöttek hozzájuk.

Óriási ajándékot kapott Istentől a feleségében, Rózsikában. Most a házasság hetét ünnepli az ország, reformátusok, protestánsok és katolikusok is. *Hatvannégy esztendőn át volt hűséges támogatója, szerető szívé felesége, Rózsika, aki mindenben segítette.* Művészi pályáján is. Noha ő maga nem volt hivatásos zenész, abszolút hallása volt. Hallotta, hogy mi a jó és mi nem az. Talán egy hónappal ezelőtt beszélgettünk telefonon, akkor is elmondta, hogy micsoda ajándék neki Rózsika! Micsoda füle van! Olyan sokat segít nekem. Hasonlóan gondolkodtak az élet minden fontos kérdésében. Mindketten egy helyről, egy gyökérről származtak, Gyula városából. Az idősebb Kertész Lajos, későbbi apósa még tanította őt is, mint kántortanító. Óriási összekötő kapocs és erő, hogy közös erkölcsi, hitbeli alapokon álltak, és így tudták egyetértésben nevelni lányaikat és unokáikat. Rózsika figyelmes szeretettel fogadta, vendégül látta a hozzájuk látogatókat, kollégákat, tanítványokat, művésztársakat. Mindig, mindenben együtt volt férjével, Kertész Lajossal. Áldott legyen az Isten ezért az ajándékért és hallatlan nagy kincsért!

Amikor most búcsúzunk, szólaljon meg ő, Kertész Lajos azzal, amit néhány éve Juhász Elődnek adott interjúban mondott a Zene-közelben című műsorban. „A transzcendens világgal most már különösen sokat foglalkozom. Emberi értelemmel el sem tudjuk azt képzelni. Én a hitem alapján úgy gondolom, hogy közvetlenül a szeretetnek olyan óriási, Jézusból sugárzó atmoszférájába kerülünk, és ez fogja jelenteni a boldogságot. Ez rendkívül fontos, hogy abban a pillanatban, amikor elbúcsúzunk ettől a földi életünktől, szeretet legyen a szívünkben. Tehát úgy lépünk át ebbe a csodálatos, számunkra teljesen felfoghatatlan világba, hogy vigyük magunkkal a szeretetet. Ami megint nem csak az enyém, nem a belőlem jövő, hanem Istentől kapott szeretet. Tehát Isten van bennem. Ezzel a gondolattal mostanában nagyon sokat foglalkozom. Amikor ezt a bolygót el kell hagynom, pedig nagyon szeretem a természetet, a drága szeretteimet, a művészetet, annyi mindent, ami körülvesz. Tudom, hogy nem lesz könnyű. Reménységgel szeretném azt az utat megtenni, ami még hátra van.”

Isten megadta neki, hogy úgy mehessen el, ahogy szinte mindenki szeretné és kívánja magának: este lefekszik, elalszik, és nem ébred föl többé. Legyen Kertész Lajos emléke, neve, lényé áldott közöttünk! Halljuk majd az emlékezőktől, hogy mennyi minden gazdagságot kapott Istentől. Most hálát adunk érte, a művésztért, az embertársért, a házastársért, az édesapáért, a zongorás nagypapáért, testvééréért, sógorért, közeli, távoli rokonokért. Áldott legyen az Isten Kertész Lajos életművéért! Kérjük Isten Lelkének vigasztalását. Ámen

2.

BÚCSÚ KERTÉSZ LAJOSTÓL

Kertész Lajos és Kassai István, 2007, Farkasréti temető

Összegyűltünk, hogy emlékezzünk drága tanáromra, aki éppoly nemesen, szépen távozott közülünk, mint ahogy élt. Légy hű mindhalálig, ez volt hitvallása és könyvének címe. Hű volt mindhalálig. Csendben elaludt az örökkévalóságra egy mindent összevéve gyönyörű élet után, amelyet Isten ajándékkal adott hű szolgájának.

A tanítványokat kellene képviselnem, és mélységes zavarban vagyok. Hiszen abban az időben, amikor a tanítványa voltam, már nem és még nem voltam a tisztánlátás birtokában a szó fizikai értelmében¹ sem, és túlságosan fiatal korom miatt² sem, hiszen még nem voltam elég érett a dolgok valós jelentőségének felbecsléséhez.

Annyit minden tanítványa nevében elmondhatok, hogy senkire sem maradt hatás nélkül személyének megragadó volta. Nevelő volt, a szó legjobb értelmében. Mire tanított minket?

Szorgalomra, mert ő maga is szorgalmas volt. Koncertjeire – amelyek megtöltötték a Zeneakadémia Nagytermét³ – hallatlan igényességgel készült, és ezt megkövetelte tanítványaitól is. Missziós hevülettel tartotta ismeretterjesztő előadásait szerte az országban.

1 9 éves koromtól 48 éves koromig szemem állapota annyira rossz volt, hogy utcán közlekedni csak kísérettel voltam képes, a hályog erős rövidlátással párosult.

2 10-14 éves koromban voltam Kertész-tanítvány.

3 Koncertjei itt csak 1983-ig lehettek, utána még egy lehetőséget kapott a Vigadóban, ahonnan, bár az általában üres erkélyeket, páholyokat is kinyitották, sokan kiszorultak. Ezután több reprezentatív koncertet már nem „adtak” neki a monopol „koncertélet”

Emberségre. Kevesen tudtunk arról, hogy teológiai oklevéllel rendelkező református lelkész⁴, csak sejtettünk valamit, hogy az erkölcsi tartásnak, és lényegre törő retorikai képességnek spirituális háttere is van.

Magyarságunk vállalására. Akkoriban egyikünk sem tudhatta, hogy jelleméből fakadóan milyen szerepet vállalt 56-ban. Azt tudtuk, hogy koncertműsorain mindig szerepelt magyar zene, őt magát Bartók és Liszt játékosként tartották számon, A növendék kötelezően megismerendő repertoárján felül gyakran adott fel nekünk is magyar műveket⁵.

Erősségre. Tanítás előtt kora reggel kiment Csillaghegyre a hidegvizű uszodába, mert testünk a Szentlélek temploma, aminek karbantartása Isten iránti kötelezettségünk.

Mértékletességre. Nem volt testet-lelket rontó vagy költséges szenvedélye, és ezzel minket is a jó irányba terelt.

Családszeretetre, Odaadó feleségével két kislányt nevelt, és e biztos háttérnek is köszönhette eredményes és boldog életét.

Mind a négy filozófiai erény birtokában – okosság, igazságosság, erősség, mértékletesség – tanítványai előtt hitelesen képviselte e tulajdonságokat, amelyekre oly nagy szükség van a világban. Példát adott nekünk egy életre, amelynek tudva, vagy tudat alatt igyekszünk megfelelni.

Mint „támogató barát”⁶, is jelen vagyok itt. Kettőnk kapcsolata azonban egyoldalú, mert amit köszönhettem neki, annak töredékét sem voltam képes visszaadni. Mégis, Isten talán küldöttként használt fel arra, hogy előadói erényeit a nagyvilág számára is kinyilváníthassa, amit egy jobb világban magától értetődően megtehetett volna. Köztudottan hiteles Bartók játékosként hangfelvételi lehetőséget ugyanis a „puha” szocializmusban sem kaphatott: sem a Hungaroton Bartók összkiadásában, sem jelentős Liszt, sem Kodály interpretátorként nem rögzítették játékát. Csak a rendszerváltozás után juthatott néhány CD készítésének lehetőségéhez.

Bábáskodhattam történeti jelentőségű Bartók felvételeinél, amelyeket már túl a nyolcvanon⁷ készített [*linkek e megemlékezésfüzér alatt*]. De van-e ennél természetesebb dolog azzal a baráttal szemben, aki édesanyám temetésén, és később esküvőmön is mellettem volt, részvevőként, tanúként, köszöntőként.

moguljai. Betöltötte a nyugdíjkorhatárt ugyanis.

4 1949-ben végzett Debrecenben.

5 Gondolok főként az azóta is ritkán játszott Kodály opusokra és kortárs darabokra.

6 Így tüntetett fel a meghívó szövege.

7 2009-2012 között, tehát 83-86 (!) éves korában. Producerként jelen voltam a stúdióban. A négyórás üléseket koncentráltan, a fáradtság legkisebb jele nélkül játszotta végig, a négynapos felvételek utolsó napján is. Műsorok a Naxos Records honlapján, nagyjából hatórás anyag.

Gazdagréti plébánia 2010, Kertész Lajos, Kassai István, Csányi Valéria, Szederkényi Károly

A támogató nem én voltam, hanem ő, aki Isten végtelen irgalmát és szeretetét adta át nekem életem kulcsfontosságú eseményein.

És milyen különös, félelmetes ez a mai nap. Tanár kollégájának a búcsúztatása két órával ezelőtt volt, aki, mint 13 éves kiskamaszt, mesterem japáni útja idején felkészített és elkísért életem sorsdöntő versenyére⁸. És ahonnan most eljöttem, az feleségem⁹ hangfelvétele, ahol éppen Széchenyi István nővérének, Franciskának a miséjét veszik fel.

A mindenható Isten jeleket ad. Akinek füle van, hallja.

Por és hamu vagyunk, De nekünk van reménységünk, Jézus Krisztus.

És drága Barátom ezt tudta, így élt, és ebben halt meg, a feltámadásba vetett mélységes hittel.

Adj Uram örök nyugodalmat neki, és az örök világosság fényeskedjék neki. Ámen

3.

Arany János karnagy

Tisztelt gyászoló család, tisztelt gyülekezet, kedves testvéreim!

Szomorú, de megemelkedett szívvel gyűltünk ma össze, hogy búcsút vegyünk Kertész Lajos református lelkipásztor, zongoraművész és zenetanár testvérunktől.

A most következő szavak nem csak az enyéme: általam a Debreceni Református Teológiai Akadémia öregdiákjainak legidősebbjéhez, a Tiszántúli Református Egyházkerület pedig felszentelt lelkészeinek korelnökéhez küldte ide üzenetét. Kertész Lajos öt esztendeig a Kollégium sokat látott falai között végezte teológiai tanulmányait, de nem csak a tantermekből vitt

8 Ábrahám Mariann 1972 októberében kísért ki az Úšti nad Labem-i nemzetközi ifjúsági zongoraversenyre, ahol első díjat nyertem.

9 Csányi Valéria karmester.

magával nagy hatású útravalót. Láthatólag jelmondatává lett az óépület belső homlokzatára írt útmutatás is: *orando et laborando*. Egész élete termékeny és hasznos *munkában* telt el, s munkája *imádsággá* lett a megszólaltatott zeneművek üzenetében és a serény tanítványok eredményeiben. Hasonlatosképpen: egész életét őszinte *imádság* szegélyezte, és imádságai gazdagon *munkálkodtak* mindazok lelkében, akikért Istenhez fölemelte szívét és szavait.

Mindezeket nem tudnám róla, ha néhány esztendeje el nem jut hozzám egy kézirat, melyben összegyűjtött írásai kaptak helyet. Hiába ismertem Kertész Lajos tanár urat akkor már két és fél évtizede, csak annyit tudtam róla, hogy tele van kedéllyel, megfontoltan és szépen beszél, és gesztusaival, kollegiális bizalmával teljesen észrevétlenné teszi a közöttünk életkorban és tapasztalatban fönnálló hatalmas távolságot. A teljesebb, részletekben gazdagabb kép ajándékát a szövegek elolvasásakor kaptam meg:

- írásban megőrzött prédikációinak *frissesége, őszintesége, keresetlen egyszerűsége* még a számítógép képernyőjén keresztül is elragadott;
- zenei tárgyú előadásai, írásai és beszámolóí eleven és *sokoldalú elméleti és történeti tudásról* árulkodtak;
- kollégáival és tanítványaival kapcsolatban papírra vetett személyes emlékezéseit, köszöntő vagy búcsúzó szavait átítatta az emberi *botlásokat elfödöző megbocsátás* és a jeles *tetteket méltányolni kész tisztelet*;
- a szövegek megfogalmazásában pedig olyan *szavak, mondatok, indulatok és költői képek* fényltek fel, amelyeket ilyen őszinte hevülettel és pátosszal a reformkor gondolkodói mertek és tudtak használni.

Kertész Lajos egy prófétákól és üzenetektől eltiltott korban vállalta a legszentebb üzenetek prófétai tolmácsolását.

Mindenekelőtt azt, hogy cselekedeteinket – akár hívő őszinteséggel kimondva, akár kényszerű, életmentő óvatosság miatt kimondatlanul – mindig a lehető legmagasabb, az *isteni* mércéhez igazítsuk. Ennek az üzenetnek a jegyében kötelezte el magát egész életében a Szentírásban rögzített alapvető törvények mellett, és ezeke a törvényekre emlékeztette környezetét – olykor szelíd figyelmeztetés, olykor bátorítás formájában, de mindig axióma-szerű egyszerűséggel.

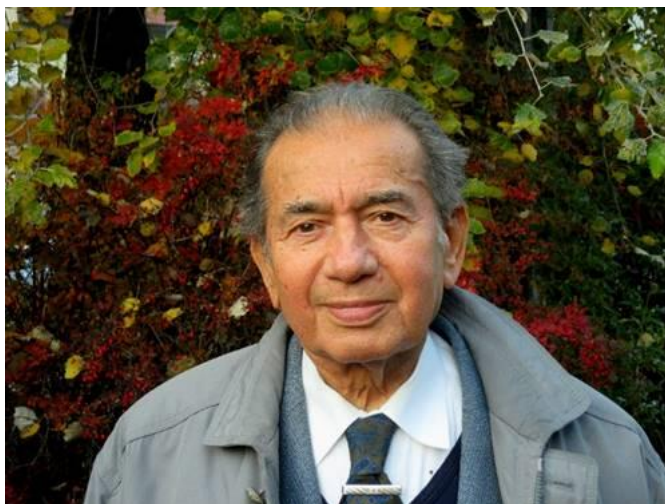
Hasonló következetességgel foglalt állást egy másik elkötelezettség mellett: magyar muzsikusként a lehető legtöbbet kell tennie azért, hogy *nemzetének* kultúráját minél szélesebb körben és minél ékesebben mutassa föl, azaz – ahogy ő maga fogalmazta meg – „világhorizontba emelje”. Koncertkarrierje ezért – ha számos ok miatt nem lehetett is világra szóló, mégis – példa értékű volt: Minden hangversenyén kitüntetett helyet kaptak repertoárjának legnagyobb becsben tartott kincsei, a magyar zene nagyjainak művei, azaz Liszt, Bartók és Kodály zongoradarabjai.

Végezetül, minden feltűnés nélkül, de annál magasabb hőfokon élte meg a személyes elkötelezettséget, amelyet *családja* irányában táplált, éppen úgy becsben tartva őseinek emlékét és örökségét, ahogyan féltő szeretettel megosztotta életét házastársával és vele együtt egyengette gyermekeinek és unokáinak boldogulását.

Okkal sajdul meg a szívünk, ha végig tekintünk ezen a – szűk nyomon vezető, de annál nagyobb ívű – pályán, s látnunk kell annak befejeztét. A szívünk ugyan szomorú, de csordultig tele van hálával is! Hálát adunk azokért az ajándékokért, melyekben drága szeretünk, Kertész Lajos minket – a körülötte szűkebb családi, tágabb munkatársi és még tágabb tisztelői körben élőket – élete példájával, szavaival, muzsikusi és emberi megnyilatkozásaival részeltetett. A *veszteség* azonban csak *ideig való*, s csak minket érint, akik nagyon szeretjük, szeretjük. A példájából ránk maradó *nyereség* azonban – higgyük el bátran – *örökké való*

IV. KERTÉSZ LAJOS: EGY CSODÁKKAL KIKÖVEZETT ÉLETÚT¹⁰

Rozgonyi Éva

Kertész Lajos (Családi archívum, 2014)

A katolikus Rádió ez év november elsején a „Zene-közelben” c. adásában adta hírül, hogy Kertész Lajos zongoraművész, tanár, református teológus egy nap múlva betölti a 95-ik életévét.

Szokolay Sándort idézve „a tiszta magyar szellemiség nagy példája” 1925 november 2-án született Gyulán. A család apai ágon Nagyszalontáról származott, a nagyapa bibliaolvasó földműves esténként a nehéz munka után harmóniumon játszogatta a zsoltárokat, dúdolt, énekelt hozzá. Hat gyermeke közül egyet a Debreceni Tanítóképzőben taníttatott. Kertész Lajos édesapja Gyulán kapott tanítói állást, orgonált, énekkart szervezett, vezette a cserkészcsapatot. Négy fiúgyermek boldog édesapja lett, illetve – ahogy Kertész Lajos elmesélte a rádiós beszélgetésben – fiatal édesanyja szívét-tépő várakozása után nagyon sokára sírt fel, de szülei örömére, csodák csodájára megmaradt.

Református elemi iskola Gyulán, majd nyolc osztályos gimnázium következett, ahol hitoktatója hetedik osztályosként elküldte Balatonszárszóra a népi írók konferenciájára. (!) Első zongoraleckéit még édesapjától kapta, a zene 16 éves korában kezdte komolyan

10 Első megjelenés: Parlando 2020/6. szám

érdekelni. Debrecen lett a következő állomás a Tisza István Tudományegyetem hittudományi fakultásán. Egyetemi tanulmányaival párhuzamosan a Debreceni Zenede kiváló oktatói pallérozták a zenei ismereteit. Az egyre intenzívebb munka nyomán 1948-ban, majd 1949-ben az Országos Ifjúsági Zongoraversenyek első helyezette lett. Abban az évben ismét egy csoda: lelkészi diplomával felvették a Zeneakadémiára, ahol Antal István zongoratanár mellett a legnagyobb egyéniségek mélyítették a tudását, élükön Kodály Zoltánnal, aki népzene tanára volt. A tanulmányokat lezáró nagytermi koncert előtt Kodály Tanár Úr a lakásán meghallgatta az op. 11-es ciklus hét darabját, s – ahogy a Magyar Kodály Társaság ünnepi ülésén 2019-ben elmondta – az artikuláció, frazeálás, tempót illető lényegre-mutató tanácsaival ráütötte játékára a hitelesség bélyegét. Ráadásúként váratlanul megjelent a diploma hangversenyen. Kertész Lajos szóval, írással, zongorajátékkal egész életében ápolta a kodályi örökséget.

Friss diplomásként a Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskola (Konzervatórium) tanára, később tanszakvezetője lett. Számos kiváló főtanszakos növendék köszönheti Kertész Lajos tanár úrnak a szisztematikus zongoratanítást mellett az életre szóló példát alázatból, rendszerességből, megalkuvás nélküli igényességből. Hetven évesen egy ünnepi hangverseny keretében köszönt el az intézményes zongoratanítástól, s az intézmény - az akkor már a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjével kitüntetett - kiváló tanárától.

A korábbi elismerések mellé ezt a kitüntetést követte még a Trefort Ágoston díj, a Patronus Arts Alapítvány zeneművészeti díja, a Magyar Művészeti Akadémia Elismerő Oklevele, valamint 2019-ben az Emberi Erőforrások Minisztériuma által adományozott „Művészi életpálya elismerés”.

Pályáját a tanítás mellett sok-sok sikeres önálló koncert, közreműködés, előadás kísérte. Tanítványait is szívesen vitte, irányította vidéki városok hangversenyeire.

Kertész Lajos
(gyulaihirlap.hu)

A meghatározó városok, Gyula, Debrecen, Budapest után Keszthely az újabb állomás, és ismét egy csoda. Bár voltak, akik a teológiai tanulmányok végén szolgálatra hivatott igehirdetőt láttak benne, a zeneakadémiai diplomát követően mégis a tanári, előadóművészi hivatás bizonyult erősebbnek. A keszthelyi évek alatt viszont 10 évig Zalaegerszegen – palásstal – hirdette az evangéliumot. 2006 májusában a Zalaegerszegi Reformátusok lapjában

jelent meg a következő vallomások néhány szó: „Küldetéstudattal jártam életem útját... a magyar tudatot, az Istenbe vetett hitet erősítettem.”

A magyarországi városok sorát 2013 óta a jelenlegi lakhely, Szentendre zárja. Sorakozik mellé sok évtizeden át Japán, Ausztria, Svájc, Csehszlovákia, Lengyelország, Németország, Amerikai Egyesült Államok, ahol számos előadást, mesterkurzust, hangversenyt tartott. Koncertjeinek műsorán külföldön is, itthon is mindig szerepelt Kodály mű, néha ráadásként.

Kertész Lajos élte párjával, Róza asszonnyal

Életpályájának csodái mellé odakívánczik egy magánéleti is: hűségben, szeretetben megélt házasságának 62-ik évfordulója Irházi Rózával, aki ugyanabból a református iskolából, szellemi légkörből hozta az útravalót, mint két leányuk apja, négy unokájuk nagyapja.

Következzen most néhány kiragadott vélemény, méltatás az előadóművészről.

Készülő CD-je ajánlásához Solymos Péter a következőt írta: Kertész Lajos a nagyon ritka előadóművészek egyike, akik Bartók, Kodály, valamint Liszt kései műveit anyanyelvi szinten interpretálják. (1994. febr. 2.)

A már idézett Szokolay Sándor mondata: „Meggyőződésem, hogy ... retorikus kiműveltsége teszi zongorázását igazán »beszédessé«”.

Kocsis Zoltán: „Csak a legteljesebb lelkesedéssel tudok írni a meghallgatott három CD-ről. Igazi »kemény« zongorázás ez, tökéletesen méltó a bartóki szellemhez. ... Szívesen emlékszem vissza az Oroszos és a Scherzo (Feleségem olyan tiszta) pattogására, az Induló meg eszembe juttatta Pilinszky egy csodálatos versét Szóval gyönyörű az egész.” (2015. május 20.)

Bónis Ferenc korábbi lemez-kritikája: „Kertész Lajos nem csupán félelmetes technikai tudás birtokosa, de mélyen gondolkodó és mélyen érző, alázatos poéta is, aki a műsorára tűzött Liszt darabokban ugyanazt keresi, amit a zeneszerző, a Mindenség titkát, a sors ígéretét, a megváltás hitét.” (2000. július 22. Kossuth Rádió; július 23., Bartók Rádió)

Ugyancsak ő mondta a 2020. november 1-jén Katolikus Rádióban is elhangzott Liszt: Magyar történelmi arcképek (Teleki) hajdani meghallgatása után: „jól prédikáltál”

Legyen szabad egy személyes élménnyel megtoldani a nagyok méltatását. Az életkort tekintve jóval túl az előadói karrier zenitjén pár éve volt alkalmam hallani, amint megidézi Kodály Zoltánt a Körönd kis előadótermének zongoráján. Olyan tüzzel, energiával és alázattal, hogy máig a legnagyobb, legtisztább koncert-élményeim között tartom számon.

Kertész Lajos
(gyulaihirlap.hu)

A november elseji rádiós interjúban elhangzott pár mondat a készülő könyve előszavából: „A hűség gondolata vezérelt életútamon. Hú akartam maradni minden körülmények között Istenhez, hazához, ahhoz a szellemi, erkölcsi örökséghez, amelyet szüleimtől, tanítóimtól, tanáraitól és református gyülekezetem pásztoraitól kaptam.”

Isten éltesse Kertész Lajos zongoraművész tanár urat, veretes mondatú igehirdetőt, a Magyar Kodály Társaság alapító és tiszteletbeli tagját, aki életprogrammá váltotta a Jelenések könyve 2,10 versét: „Légy hű mindhalálig” /Károli Gáspár fordításában: Légy hív mind halálig/

Bízvást hozzátehetjük az idézet folytatását: „és néked adom az életnek koronáját.”

V.

KEDDI KALEIDOSZKÓP – KASSAI ISTVÁN ZONGORAMŰVÉSZSEL KERTÉSZ LAJOS ZONGORAMŰVÉSZ-TANÁR BESZÉLGET (1:14:37)

(A Magyar Művészeti Akadémia Irodaháza, 2019. június 4.)

VI.

KERTÉSZ LAJOS BESZÉDE A KODÁLY EMLÉKMÚZEUMBAN (15:01)

Kertész Lajos, a Magyar Kodály Társaság tiszteletbeli tagjának elhangzott beszéde a nagy zeneszerző születésének 137. évfordulóján, december 16-án a Kodály Emlékmúzeumban

VII.

KERTÉSZ LAJOS FELVÉTELEIBŐL

Székely tune Op. 11/6. (3:33)

Kodály Zoltán: Hét zongoradarab-VI. Székely nóta
© 1995 HUNGAROTON RECORDS LTD.

TELJES LEJÁTSZÁSI LISTA MEGTEKINTÉSE (12 felvétel)

KERTÉSZ LAJOS BARTÓK FELVÉTELEI
a Naxos Records kiadó letölthető kiadványai
Teljes lejátszási listák Vol.1-6

NAXOS 9.70179
Gyermekeknek 1-2
18 könnyű darab a Bartók-Reschovsky zongoraiskolából

https://www.youtube.com/watch?v=S4XG9Z4NMyk&list=OLAK5uy_mEHFIBMZb8ZSeDcJXqyUrf8BpFObqgnOA

NAXOS 9.70180
Gyermekeknek 3-4
Kolindák

https://www.youtube.com/watch?v=bIg7EnVqzfo&list=OLAK5uy_lf3CUJ9moiMkCkkwoi8xwfi_mV_b3ymt-g&index=1

NAXOS 9.70207
Mikrokozmosz 1
10 könnyű zongoradarab

https://www.youtube.com/watch?v=c6EucNVczSA&list=OLAK5uy_kaIOorEEr8xW_aBU19HP_Xi6WmNVyiTrKA

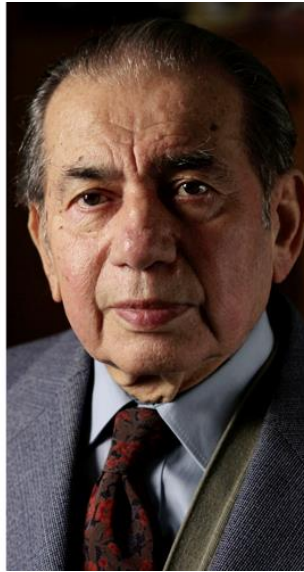
NAXOS 9.70208
Mikrokozmosz 2-3

**Béla
BARTÓK**

Mikrokosmos,
Vols. 2 & 3

Lajos Kertész, Piano

https://www.youtube.com/watch?v=6FtEXQVLAe0&list=OLAK5uy_mj2n11K3yZiUw5ORbLVsjwxvJieHaSig

NAXOS 9.70181
Mikrokozmosz 4-5

**Béla
BARTÓK**

Mikrokosmos,
Vols. 4 & 5

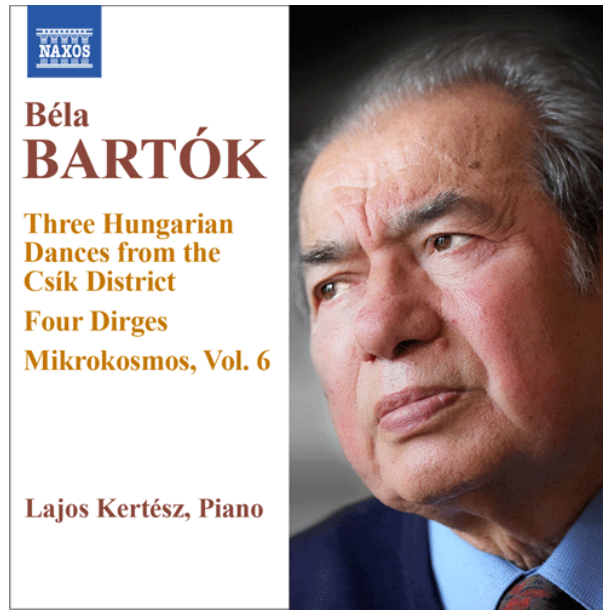
Lajos Kertész, Piano

https://www.youtube.com/watch?v=QhM31WegpsI&list=OLAK5uy_nSo6LjY9D5wDTDDRGUOwoyvukknp8zII

NAXOS 9.
Mikrokozmosz 6

3 csíkmezei népdal
Négy sirató ének

https://www.youtube.com/watch?v=eJ_v-MwdfhM&list=OLAK5uy_mKxU_t46OxshtZNtm52BeSEkwKVeT7p8A